

MAGISTRATS DE LA REIAL AUDIÈNCIA CATALANA EN TEMPS DE FELIP II

○ MIQUEL ÀNGEL MARTÍNEZ RODRÍGUEZ
UNIVERSITAT DE BARCELONA

La Reial Audiència catalana visqué un moment clau en el segle XVI, car fou un període fonamental per a la seva estructuració, deixant de banda evidentment el moment de la seva fundació sota el regnat de Ferran II. Les Corts catalanes protagonitzaren tota aquesta evolució institucional, perfectament definida, entre d'altres, per Molas Ribalta i Belenguer Cebrià.¹ Però en aquelles circumstàncies ningú no podia realment intuir que tot aquest seguit de reformes s'acabaria amb l'esmentada centúria. Les cada cop més difícils relacions entre Madrid i el Principat expliquen la manca d'activitat legislativa de les Corts catalanes del segle XVII abans de l'esclat de la guerra dels Segadors. S'hauria d'esperar l'arribada de Felip V perquè es tornessin a celebrar Corts, em refereixo a les de 1701-1702, però la imminència de la guerra malbarataria un altre cop la possibilitat d'aplicar un paquet legislatiu que pogués dinamitzar les Corts forals catalanes i el país, que és encara més important.

Així, doncs, la incorporació de nous juristes a la Reial Audiència s'havia de portar a terme segons les distintes disposicions aprovades al llarg del segle XVI. En aquest article deixarem de banda els regents la cancelleria i els cancellers d'aquesta època, car han estat estudiats per mi en un altre lloc.² La resta de magistrats, la gran majoria, serà per tant objecte d'atenció preferent. Això ens permetrà de conèixer a fons els criteris i les circumstàncies que rodejaren els juristes catalans que ingressaren a la Reial Audiència al llarg del Cinc-cents. El seu protagonisme serà de primer ordre en les cada cop més enrardides relacions entre la Corona i Catalunya.

1. En un cas, vegeu Pere MOLAS I RIBALTA, *Catalunya i la Casa d'Àustria*, Barcelona: ed. Curial, 1996, p. 95-106. En el segon cas, s'ha de llegir Ernest BELENGUER I CEBRIÀ, «La legislació político-judicial de les Corts de 1599 a Catalunya», *Pedralbes. Revista d'Història Moderna* (Barcelona), 7 (1987), p. 9-41.

2. Miquel Àngel MARTÍNEZ RODRÍGUEZ, «Els oficis de Canceller i Regent la cancelleria abans de l'esclat dels Segadors», *Pedralbes. Revista d'Història Moderna* (Barcelona), 21 (2001), p. 65-88.

La dinàmica de la justícia penal

La justícia en general, i en concret la penal, experimentà tot un seguit de canvis qualitatiu durant el regnat de Felip II. Les Corts de 1564 establiren, per exemple, el Consell criminal, que estaria format per vuit juristes i dos jutges de cort sota la presidència del regent la cancelleria. I vint anys més tard, és a dir, a les Corts de 1584, hom decidí per a Catalunya la creació de la peculiar Sala tercera i s'augmentà a tres el nombre de jutges de cort.³

Malauradament, el nombre de consultes penals que s'ha conservat és molt reduït i se centra ja en les darreres dècades del segle. Precisament el 1584, la mort del doctor Francesc Puig obligà a la preceptiva consulta per proveir la seva vacant en l'esmentat Consell criminal de la Reial Audiència. El procés de selecció no reflecteix cap tensió especial, bé que no és gaire expressiu. En aquells moments, el comte de Miranda, d'acord amb la terna efectuada per tots els doctors de la Reial Audiència, situa en primer lloc de la terna el doctor Oliba, qui assolí tretze vots, clarament per sobre dels seus immediats seguidors, els doctors Castelló i Alsina, que en tingueren vuit i set, respectivament.

Malgrat aquesta evident diferència de vots, el comte de Miranda, virrei en aquelles dates, no sobrevalora el candidat que encapçala la terna, car considera que els restants magistrats són igualment persones valuoses. Fins i tot el mateix comte de Miranda hi fa constar uns altres dos magistrats que assoliren un nombre molt reduït de vots, però que considera bons lletrats. Em refereixo al doctor Carrera, assessor de la Capitania general, que aconseguí tres vots, i al doctor Francesc Serra, amb dos. Com s'ha pogut demostrar en tantes ocasions, el Consell d'Aragó té lògicament una important influència durant tot el procés de selecció i aquest cas que ens ocupa no s'escapa de la tònica general, car considera que sols el doctor Oliba és el que mereix el nomenament reial per haver obtingut un nombre significatiu de vots i per haver participat en anteriors consultes on la seva candidatura fou molt valorada.⁴ Opinió ratificada, al cap de poc, per la Corona.

La propera consulta que ens assabenta de nous nomenaments en l'àmbit penal es remunta a l'estiu de 1588, quan està vacant una plaça de jutge

3. MOLAS I RIBALTA, *Catalunya...*, p. 102-104.

4. Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA), secció del Consell d'Aragó (CA), llig. núm. 261, doc. núm. 106. Consulta efectuada al Prado, el 22 de març de 1584.

de cort per haver promocionat el doctor Castelló a una plaça civil.⁵ Hi hagué tensió entre el virrei Manrique de Lara i el Consell d'Aragó quan aquest últim li demanà que tornés a elaborar una nova terna per defectes de forma, la qual cosa fou rebutjada pel virrei, que mantingué els magistrats proposats, és a dir, els doctors Carrera, Pineda i Mur. Tots ells assessors de la Capitania general. Manrique de Lara estava convençut de la idoneïtat del doctor Carrera, proposat en primer lloc. Aquest criteri que no fou compartit pel Consell, que considerava que l'origen francès de l'esmentat magistrat el desautoritzava. Però l'actitud negativa del Consell d'Aragó encara s'agreujà quan se sabé que era faldiller i tenia mala salut. Per tot això, considera que el candidat ideal havia de ser el doctor Mur, assessor de la Batllia general, que ja tenia una bona trajectòria al servei de la monarquia hispànica. Com en el cas anterior, Felip II sintonitzà amb aquests criteris i procedí al seu nomenament.

A la darrereria de l'any 1589 trobem una consulta força interessant que ha de fer front a un seguit de vacants que d'entrada no tenen res a veure amb l'àmbit estrictament penal. Però hi havia una possibilitat que dos jutges de cort fossin promocionats a una d'aquestes places i aleshores dues de les tres places de jutge de cort podien quedar vacants. I és precisament aquesta possibilitat la que desfermà un seguit de comentaris sobre la hipotètica idoneïtat de determinats magistrats per ocupar-les. Comentaris que, com la mateixa consulta palesa al final, no tindrien una plena incidència, car el monarca i el Consell d'Aragó no semblaven predisposats a cobrir la totalitat de les places penals vacants.

Malgrat aquests inconvenients, els citats comentaris són de gran utilitat, car ens donen unes dades esparses, però molt fiables, sobre els magistrats analitzats. Dels quatre proposats en el cas que es produïssin les dues vacants, observem com tots ells tenen ja una destacada trajectòria professional. Un dels destacats, el doctor Carrera, és valorat per la seva vasta cultura i per la seva bonhomia, per bé que no tenia bona salut. També tenen en compte la seva lleialtat política, ja que «[...] *jamás se ha querido entrometer en las dissensiones y alborotos públicos* [...]». La consulta també té molt present la candidatura del doctor Descamps, qui aleshores detenia l'ofici d'advocat fiscal al comtat del Rosselló. Segons la documentació, és una persona molt valuosa i molt fidel a la monarquia hispànica. Bé que

5. ACA, CA, llig. núm. 264, doc. núm. 126. Consulta efectuada a San Lorenzo del Escorial, el juliol de 1588.

també té uns no menyspreables inconvenients. Potser el més rellevant de tots és que desconeix el funcionament de la Reial Audiència, car la seva experiència professional està allunyada de l'activitat jurídica pròpia d'aquesta alta institució judicial. I en un segon nivell, caldria també ressaltar la seva forta personalitat, que podria, segons la consulta, topar amb els seus col·legues. De totes maneres, el Consell d'Aragó el valora molt, car el proposarà en aquesta mateixa consulta per a ocupar una plaça vacant a la sala del canceller. La qual cosa complicarà, com veurem aviat, el nomenament dels jutges de cort.

Dels dos darrers candidats, només s'esmenten aspectes positius. El doctor Ollés ja porta aleshores molts anys exercint d'assessor de la Batllia general. I no se li fa cap comentari negatiu, la qual cosa sempre és bo de tenir en compte. I el millor de tots seria el doctor Calvo, bé que hi ha l'inconvenient que en aquelles dates estava molt implicat en els afers propis de la Diputació del General. La resta d'hipotètics candidats són menyspreats sense embuts, bo i afirmant que «[...] *aunque ay otros tenidos por buenos Letrados tienen grandes inconvenientes e impedimentos, que sería notable deservicio de V. Md. y desautoridad de la Justicia, y escándalo público, y consecuencia muy perniciosa tratar por ahora destos tales [...]*». Aquest dur comentari no sabem si es deu a una anàlisi objectiva de la realitat o a un interessat desig d'eliminar altres possibles candidats que poguessin fer ombra als suars esmentats. La situació no era fàcil de resoldre, perquè més endavant, a la mateixa consulta, sembla que només hi havia la possibilitat de promocionar el doctor Ubach i que, en el cas que el doctor Descamps no fos nomenat pel monarca oïdor de la sala del canceller, que estava vacant aleshores, o que ell rebutgés el nomenament, hom hauria, en aquelles circumstàncies, de promocionar un jutge de cort. Fet que implicaria que dues de les tres places de jutges d'afers penals quedarien vacants. Davant d'aquesta possibilitat, el Consell d'Aragó recomana a Felip II de deixar per a més endavant la solució a aquest hipotètic conflicte.⁶ Hi ha massa vacants a cobrir per poder estabilitzar ràpidament la Reial Audiència catalana.

No tenim més notícies de nomenaments de jutges de cort fins a l'any 1594, quan s'hagueren de proveir quatre places de la Reial Audiència catalana, entre elles una de jutge de cort. Aquesta plaça en concret hagué de fer front a una doble problemàtica. En primer lloc, participa de la que afecta a les quatre vacants i, després, té a veure amb l'actitud negativa del duc

6. ACA, CA, llig. 225, doc. núm. 60. Consulta efectuada l'u d'octubre de 1589.

de Maqueda, nou virrei del Principat. Tot això, pel que fa a la plaça penal, s'agreuja per la inesperada mort del que havia de ser-ne el nou titular: el doctor Rafel Safont.

Aquest jutge, malaguanyat candidat a l'esmentada plaça de jutge de cort, tenia una rellevant experiència al servei de la Corona. En el moment en què fou proposat portava tres anys exercint d'assessor de la Batllia i se'l considerava «[...] *hombre pacífico, quieto y muy virtuoso sin que dél se aya podido entender cosa no devida, antes de mucha virtud y recogimiento* [...]». A més a més, era un home ric, d'uns quaranta anys, i amb sòlids coneixements, segons el Consell d'Aragó. Les referències eren, doncs, molt positives i el Consell no podia entendre l'oposició del duc de Maqueda, la qual, com en els altres tres casos, no coincidia amb la posició del Mestre de l'Orde de Montesa, qui el situà en primer lloc d'una de les ternes que elaborà.⁷ Fou substituït pel doctor Josep Ferrer, qui gaudia d'un decidit suport tant del virrei com del mateix Consell d'Aragó.

Per bé que les consultes tenen una indiscutible utilitat a l'hora d'escartir les possibles lluites de poder i els avaladors de determinades candidatures, tampoc hem de deixar de banda la informació que de vegades ens forneixen sobre les topades institucionals. En aquest sentit, sabem de l'enfrontament entre els inquisidors de València i la Reial Audiència catalana com a conseqüència de les activitats del doctor Jaume Mir, jutge de cort del Principat. A aquest jutge se li havia encarregat la tasca d'ajudar a restaurar l'ordre públic a Tortosa. I, com succeïa moltes vegades, la persecució dels culpables implicava atacar tot un seguit d'interessos a la vila en qüestió. Així, doncs, la detenció d'un dels principals culpables dels aldarulls de Tortosa, Nicolau Canalda, posà en evidència tot aquest entrellat tot just comentat. Aquest personatge ja fou detingut al domicili familiar de Pau Jordan, qui era aleshores lloctinent del receptor de la Inquisició. Detenció que fou evitada per l'esmentada família, que prohibí que els representants de la justícia escorcollessin la casa.

Aquesta resistència familiar estava condemnada de bell antuvi al fracàs. No només per la pròpia empenta del doctor Jaume Mir, que recorregué a l'úsatge d'«*autoritate et rogatum*» per empresonar l'esmentat Pau Jordan, sinó pel context general del país, que anava afeblint cada cop més la Inquisició a casa nostra. Cal que tinguem en compte que a la darrereria del Cinc-cents, concretament a partir de 1585, s'intenta aprofundir en el desarmament

7. ACA, CA, llig. 265, doc. núm. 167. Consulta efectuada el 26 de gener de 1594.

inquisitorial iniciat en la Concòrdia de 1568. I aquest ambient havia d'influir d'una manera o d'una altra en el descabdellament dels fets que descrivim. La Inquisició lluitarà aferrissadament pel manteniment de les seves prerrogatives i, per aquest motiu, excomunicarà el doctor Jaume Mir. Però el virrei, Manrique de Lara, davant l'actitud de la Inquisició, decideix «[...] *representar a V. Md. desto, y suplicarle que entretanto que se harían las relaciones por ambos tribunales y se embiarían a V. Md. para que determinasse esta competencia de Jurisdicción sobre quién será juez de la persona de dho pablo Jordán [...]*».

Intervenció reial que, segons el virrei, no s'havia de limitar al tema de qui té la jurisdicció per a jutjar l'individu en qüestió, sinó que també hauria de pressionar l'inquisidor de València i el de Barcelona perquè revoquin totes les mesures preses contra el jutge de cort català.⁸ Pocs dies després ens assabentem, per un altre escrit del virrei Manrique de Lara, que s'han anul·lat les disposicions preses per ambdues parts per poder així reconduir la necessària convivència entre ambdues institucions. Decisions que no ens han de fer oblidar aquesta tendència general, abans esmentada, de llimar cada cop més el poder de la Inquisició a Catalunya.

Els criteris de selecció a les dues sales civils: trets generals

Malauradament, la documentació no ens permet en aquest apartat de portar a terme la necessària diferenciació entre les dues sales civils, és a dir, la sala del canceller i la sala del regent. I també ens veiem obligats a incloure en aquest apartat els avatars viscuts pels oïdors de la Sala tercera.

Una de les reflexions més constants del Consell d'Aragó té a veure amb la necessitat de tenir en compte els jutges de cort a l'hora de proveir les vacants civils de la Reial Audiència. Quan es produí, per exemple, el nomenament del doctor Cordelles com a regent la cancelleria, el Consell no dubtà de tornar a plantejar la necessitat que es comptés amb els jutges penals per a aquesta vacant. I rebutja clarament altres argumentacions que considera inadequades, com les que poden desaconsellar un determinat candidat perquè està duent una bona tasca com a jutge penal. Això succeí en el cas del

8. El procés complet el trobareu a ACA, CA, llig. 264, doc. núm. 9. Intervenció del virrei Manrique de Lara el 25 de maig de 1587. I en un altre full adjunt, amb data 5 de juny de 1587, el mateix virrei ens informa de la reconducció de tot aquest afer.

doctor Damià Osset i el Consell no dubtà a afirmar en la corresponent consulta que «[...] *por servir bien el Osset no le parece que conviene quitarle del criminal, todavía no se tiene por concluyente esta razón pues por bien servir no es justo que pierda su acrescentamiento ni lo que con más derecho le toca siendo como es más antiguo* [...]».⁹

Aquestes argumentacions sensates del Consell d'Aragó, per bé que es repeteixen amb una certa freqüència, en complementen d'altres de portades a terme per personatges implicats en el procés de selecció de personal, per exemple, els virreis. En aquest sentit, convé esmentar les observacions que en el seu moment efectuà Manrique de Lara en unes dates rellevants per a la Reial Audiència catalana, concretament el 1589, quan hi hagueren diverses places vacants.

Una d'elles es trobava a la Sala tercera per haver-se produït la promoció del doctor Quintana a l'ofici de canceller del Principat. Davant d'aquest dilema, el virrei no elabora la preceptiva terna, sinó que opta per proposar a Felip II dos magistrats que òbviament considera els més idonis. Un d'ells és el doctor Montserrat Guardiola, que formava part aleshores de la sala del regent, i l'altre és el doctor Francesc Ubach, jutge de cort. De bell antuvi, podria semblar que el candidat preferit havia de ser l'oïdor, tenint en compte que el *cursus honorum* normalment establert tendia a promocionar per a les vacants de la Sala tercera els oïdors de les sales civils. Però, com succeí més d'un cop, el candidat del virrei, que el Consell també veu amb bons ulls, seria el doctor Francesc Ubach,¹⁰ la qual cosa li representaria un ascens molt ràpid, car s'estalviaria passar per una de les esmentades sales civils. Però el que més colpeix és com justifica el seu parer. Per ell, bé que tots dos són aptes, el doctor Francesc Ubach havia de ser l'escollit perquè no el considera preparat per exercir d'oïdor i, en canvi, està molt preparat per exercir de jutge penal, activitat que té lloc a la Sala tercera. Experiència que, segons ell, s'enriqueix amb la seva coneixença dels afers de govern, que es tracten precisament en aquesta Sala. A aquestes qualitats caldria afegir la seva lleialtat a la Corona.

Ara bé, la contradicció del virrei es manifesta tot seguit quan, per por que el seu candidat no sigui l'escollit, aconsella al monarca que el col·loqui

9. ACA, CA, llig. 261, doc. núm. 12. Consulta efectuada a Lisboa, el 19 de març de 1582.

10. Les dades del seu matrimoni es troben a l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona (AHPB), Pedro MAMBLA, *Plec de documentació diversa, 1566-1567*.

en lloc del doctor Montserrat Guardiola a la sala del regent. Com hom observa tantes vegades, els raonaments tenen molt més a veure, per no dir del tot, amb els interessos personals que en els estrictament professionals.¹¹ Aquesta vegada, el raonament del virrei, en trobar també el recolzament del Consell d'Aragó, pogué reeixir, car el monarca acostumava a nomenar els candidats que aconseguïen recollir un ampli suport. I llurs possibilitats augmentaven molt si el mateix Consell l'explicitava.

De vegades, l'existència de determinats contenciosos a la Reial Audiència influïa molt a l'hora de cercar un candidat adequat en aquell context. No hem d'oblidar, per exemple, que la sala del canceller havia de fer front al plet del ducat de Cardona, que explica moltes de les decisions preses. Tota aquesta problemàtica esclatarà, posem per cas, en el moment en què quedi vacant una de les cinc places d'oïdor d'aquesta sala per la defunció del doctor Francesc Sala. La preceptiva consulta ens assabenta tot seguit de les dificultats que anaren apareixent fins que s'arribà a la decisió reial. La preceptiva terna de les tres sales reunides de la Reial Audiència ja provocà tot un seguit de reclamacions. Les sales proposaren, i per aquest mateix ordre, els doctors Salvador Fontanet, Josep Benach i Jaume Pineda, amb tretze, dotze i nou vots, respectivament.

Un cop es conegué aquesta proposta ja es donaren a conèixer les primeres opinions contràries. Per començar el virrei, el duc de Maqueda, denuncià que el doctor Josep Benach, que ocupà la segona posició de la terna, era advocat de la duquessa de Cardona, part implicada a l'esmentat plet, i recorda que, com que aquest plet s'ha de dirimir en aquesta sala del canceller, no en seria aconsellable el nomenament. La mateixa duquessa de Cardona no dubta a implicar-se plenament en defensa dels seus interessos i denuncia la inclusió, en aquesta proposta de les tres sales, del doctor Salvador Fontanet, que era advocat de l'altra part reclamant, és a dir, de Galceran de Cardona. Per tant, ja tenim de bell antuvi dues candidatures impugnades arran d'aquest contenciós.

Quan arriba el moment de saber el parer del Consell d'Aragó, aquest opta per recolzar les expectatives dels jutges de cort i proposa el doctor Joan Gallego¹² per a aquesta plaça i el doctor Josep Dalmau per a la del regent; i es nomena el doctor Josep Ferrer com a nou jutge de cort. Aques-

11. ACA, CA, llig. 225, doc. núm. 60.

12. La seva darrera voluntat, a AHPB, Pedro Jaime BAS, *Libro de testamentos e inventarios, 1573-1606*.

ta intenció inicial del Consell hagué de fer front a les observacions de l'esmentat duc de Maqueda,¹³ que considera que si es nomenés finalment el doctor Joan Gallego com a oïdor de la sala del canceller coincidiria amb el doctor Joan Castelló, cunyat seu. Fet que seria del tot desaconsellable. Al seu parer, el doctor Joan Gallego hauria de romandre com a jutge de cort. Tampoc creu positiva la presència del doctor Josep Ferrer, car és nebot del conegut doctor Lluís de Peguera. Arribats a aquest punt, la situació sembla molt complicada i el Consell té una doble actitud a l'hora de donar una resposta a les observacions del duc de Maqueda. D'una banda, critica sense contemplacions la seva oposició a la promoció dels doctors Joan Gallego i Josep Ferrer. Creu que la relació de parentiu no desqualifica llur candidatura perquè no hi ha, segons el Consell, cap Constitució de Catalunya que ho prohibeixi i, en canvi, sí que troba molts exemples que reforcen la seva posició.

Aquesta fermesa palesada pel Consell d'Aragó no pressuposa que no tinguin en compte altres raonaments del virrei i, per tant, creu oportú proposar el doctor Joan Gallego per a una vacant de la sala del regent i el doctor Josep Dalmau¹⁴ a la sala del canceller. D'aquesta manera, el Consell creu solucionar els problemes de parentiu entre alguns magistrats. I també és molt interessant la solució de compromís, o així ho sembla, a l'hora de proveir les dues vacants de jutge de cort que queden de resultes d'aquests possibles nomenaments. Una plaça aniria per al doctor Josep Benach i l'altra per al doctor Salvador Fontanet. Així, totes les parts implicades en el plet del ducat de Cardona queden d'una manera o altra compensades. Poques vegades trobem una proposta tan moderada del Consell d'Aragó, que pretén cercar un punt d'equilibri entre tants interessos implicats.¹⁵

La mort del doctor Francesc Fort, oïdor de la Sala tercera de la Reial Audiència catalana, tornà a plantejar amb força la necessitat de trobar un substitut que tingués la necessària equidistància en el famós plet del ducat de Cardona. El virrei, el duc de Feria, i el Consell d'Aragó no comparteixen els mateixos criteris. El mateix duc de Feria és del parer que per a

13. La posició del duc de Maqueda queda reflectida de forma fefaent a ACA, CA, llig. 265, doc. núm. 90. Consulta efectuada a San Lorenzo del Escorial el 16 d'agost de 1595.

14. Les seves capitulacions matrimonials, a AHPB, Jaime MASSAGUER, *Pliego escrituras, 1580-1585*.

15. ACA, CA, llig. 265, doc. núm. 90. Però aquesta segona part de la consulta, per entendre'ns, tingué lloc a El Pardo, el 24 de novembre de 1595.

aquesta plaça, que a més implica la d'advocat fiscal, els candidats ideals serien el doctor Salvador Fontanet o el doctor Santjust, els quals ja eren en aquelles dates oïdors de la sala del canceller. I si el monarca realment s'inclinava per un d'ells, el seu substitut hauria de ser el doctor Puigmitjà, que, segons ell, tenia bones qualitats i no era advocat d'aquesta causa.

Aquest raonament topà amb el parer del Consell d'Aragó, el qual opinava que ambdós doctors esmentats pel virrei portaven poc temps a la sala del canceller i, per tant, creu que seria millor que romanguessin en aquesta sala precisament perquè eren uns magistrats que no tenien res a veure amb el plet de la casa de Cardona. I, seguint aquesta argumentació, el Consell creu que seria millor promocionar un jurista que tingués una clara vinculació amb aquest plet, car, d'aquesta manera, via promoció, se l'allunyaria del mateix. Seguint aquest fil argumental opta pel doctor Dalmases, que pel seu rerefons personal no podia intervenir en el plet del ducat de Cardona. I per ocupar la seva vacant el Consell proposa el doctor Jaume Puigmitjà, jurista ben considerat i que ja havia assolit una experiència considerable en el càrrec d'assessor de la procuració reial del comtat del Rosselló. Qualitats que es reforçaven pel fet que era considerat un magistrat imparcial en el famós plet del ducat de Cardona. La Corona, potser per cercar una solució equilibrada, s'inclinà per un candidat que no aparegué al llarg de tota la consulta, em refereixo al doctor Joan Sabater, del consell civil, que fou substituït pel doctor Jaume Puigmitjà d'acord amb el desig expressat pel Consell d'Aragó.¹⁶

Moltes vegades ens hem trobat que, especialment per a la Sala tercera, s'acostumen a donar unes argumentacions allunyades de les estrictes qualitats professionals dels pretendents, que no solen aparèixer a les dues sales civils, considerades ambdues com la columna vertebral de la Reial Audiència. En ser, fins i tot, aquesta Sala tercera coneguda a l'argot professional com «*la del descans*», s'ha arribat a defensar en més d'un cas la conveniència de nomenar el candidat amb la salut més delicada. Fet que seria molt difícil que es donés per a una de les deu places d'oïdor de les sales civils catalanes.

16. Si hom està interessat en una anàlisi més exhaustiva dels fets, cal anar a ACA, CA, llig. 264, doc. núm. 82.

Les tibants relacions del duc de Maqueda amb el Consell d'Aragó

A mitjan anys noranta, la monarquia hispànica havia de proveir un seguit de places a la Reial Audiència. Situació que com a tal no era gens atípica, però en aquell moment es produí una tensió inesperada entre el nou virrei, el duc de Maqueda, i el Consell d'Aragó. Si el duc hagués sintonitzat amb els criteris del seu antecessor, el Mestre de l'Orde de Montesa, potser l'enfrontament no hauria arribat a uns nivells tan alts. De totes maneres, la situació es presentà amb tota cruesa, com suara explicarem.

De bell antuvi, s'ha d'afirmar que no és sorprenent que hi hagi una forta disparitat de criteris entre el virrei de torn i el Consell d'Aragó, car és un fet ben conegut i documentat. La novetat en aquest cas és que el virrei, és a dir, el duc de Maqueda, qüestiona unes decisions que ja gaudeixen del vistiplau reial. El Consell denuncia amb fermesa l'actitud al seu parer incorrecta del duc, bo i afirmant que «[...] V. Magd Ha mandado remitir a este Cons^o una carta del Duque de Maqueda [...] aunque con término harto extraordinario y palabras que pudiera excusar, pues hasta agora no se han usado dessir de provisiones que salen deste Cons^o y en Las quales ha ya VMd. puesto su decreto y Real mano, a que avía de tener el Duque miramiento, y que ya que sentía lo que disse en La del Vicer. pudiera con palabras más moderadas y decentes a su cargo explicar su concepto [...]».¹⁷

La clau d'aquest enfrontament seria l'oposició del duc de Maqueda als nomenaments dels doctors Pere Calvo, Joan Gallego i Josep Dalmau i com a resultes del doctor Josep Ferrer com a jutge de cort. Personatges tots ells que tindran un pes destacat en l'alt tribunal de justícia.

La ira del Consell per l'actitud del virrei es fonamenta en diferents criteris. En primer lloc, no entén que el duc no aprovi aquests magistrats, que han estat recolzats pels juristes de les tres sales de la Reial Audiència. Crítica aquesta que s'hauria de relativitzar, car moltes vegades al llarg de la història d'aquesta institució s'ha donat tot un seguit de divergències entre la terna de les tres sales reunides de la Reial Audiència i les propostes del virrei i àdhuc del mateix Consell d'Aragó. Té més fonament l'observació que fa el Consell tot seguit, quan afirma que el duc de Maqueda donà el seu vistiplau quan «[...] Los aprueba nombrándolos en La carta que escribe de 26 de octubre 1592 y aunque en La de 18 del pasado disse que Los nombró en postrer Lugar, para tener su aprobación bastava nombrarlos

17. Llegiu un altre cop ACA, CA, llig. 265, doc. núm. 167.

[o] *postreros* [o] *primeros*, pues no está VMd. obligado a seguir su nominación [o] *terna que ha imbiado el Duque de Maqueda con carta de 29 de Março pasado [...]*».

Quan la picabaralla assoleix aquesta intensitat, inevitablement surten a la superfície altres denúncies de més calat que tenen la virtut d'assabentar-nos dels defectes del mecanisme de nomenament de magistrats a l'Antic Règim. I en aquest sentit, no dubta gens el Consell de donar a conèixer les irregularitats comeses pel duc a l'hora d'elaborar les ternes preceptives, car proposà un nombre excessiu de candidats per cobrir les places vacants, afegint-hi quatre candidats de més amb la finalitat de poder afavorir determinats juristes volguts tant pel mateix virrei com pel seu entorn. I per reforçar la seva argumentació, el Consell contraposa la terna del duc amb la del seu predecessor, el Mestre de l'Orde de Montesa. Ambdues, ens dirà ell mateix, palesen uns criteris totalment dispars, ja que els que apareixen amb més vots en una consulta virregnal són els que en tenen menys en l'altra. La manca d'un criteri mínimament objectiu explicaria aquesta situació tan desagradable que, d'altra banda, tampoc no era un fenomen aïllat, car el mateix Consell d'Aragó al llarg de la seva història mostra una idèntica arbitrietat.

Les discrepàncies són tan accentuades que afecten tots els tràmits previstos per al definitiu nomenament dels magistrats implicats. El duc de Maqueda arriba a demanar que s'adopti un sistema, segons ell, més transparent a l'hora d'avaluar el preceptiu examen dels candidats. Aquesta petició la fa atenent el fet que, en estar ell present en l'examen fet al doctor Josep Ferrer, li hauria agradat que el mètode de votació escollit s'hagués basat en la utilització «[...] *de astas blancas y negras [...]*», perquè així hauria tingut més llibertat a l'hora de votar. El Consell d'Aragó no dubta gens a desautoritzar aquestes peticions, car considera que aquesta petició de llibertat en realitat amaga el desig de «[...] *reprovar en secreto Los que fueren por V. Magd. nombrados si no salieren a su gusto, y por este indirecto quedarse dueños destas elecciones, y quitándolas a V. Md. que no está obligado a passar por su aprobación ni de informarse dellos, sino de quien V. Md. es servido [...]*».

El Consell, no gens content amb aquesta reflexió, insisteix en les malèvoles intencions del duc i del seu entorn en afirmar que pretenen emprar la calúmnia per intentar capgirar els que han sigut prèviament nomenats. I és que el Consell té molt clar que «[...] *siempre se ha entendido que estos exámenes que se hazen después del nombramiento de VMd. es más por forma y cumplir con una antigua constitución que por sustancia [...]*». Així, doncs, l'única sortida factible que veu el Consell seria accelerar els tràmits legals

previstos per evitar un deteriorament poc desitjable del sistema i del prestigi dels magistrats implicats. Afortunadament, la trajectòria dels magistrats nomenats continuà després d'aquests desagradables incidents.¹⁸

Els vots particulars del Consell d'Aragó: un aspecte rellevant en la selecció de personal

Afortunadament no tot foren enfrontaments oberts entre els diferents personatges implicats en els mecanismes de selecció, bé que això no implica que hi haguessin les lògiques reflexions sobre la idoneïtat dels diferents candidats. El sistema ho tenia previst, acceptant fins i tot que en determinades circumstàncies el mateix Consell d'Aragó s'atomitzés, és a dir, que emetés un seguit de vots particulars a l'hora de confegir una determinada terna.

En el període que estem estudiant, aquesta atomització es donà només un cop, que nosaltres sapiguem. Tingué lloc quan s'hagué de proveir la vacant deixada pel doctor Negrell, oïdor de la Reial Audiència. Aquesta vacant costà més de proveir del que en principi hom pensava, car el doctor Miquel Quintana, inicialment nomenat per substituir-lo, hi renuncià per motius de salut. El duc de Terranova, com a virrei del Principat, proposà la solució més pràctica, que seria tenir en compte els restants components de la terna elaborada en el seu moment. Això implicava que, en el cas que no acceptés el doctor Puig, proposat en segon lloc, s'hauria ja de preveure la possible provisió en la persona del doctor Jeroni Planes. I el lloc que un d'aquests magistrats deixés vacant fos ocupat pel també doctor Francesc Fort.

Hom podria pensar que el raonament del duc de Terranova tindria el pes suficient per encarrilar definitivament el problema, però el Consell d'Aragó no palesà la necessària unitat en tot aquest afer i s'emeteren alguns vots particulars. En tot aquest procés, el virrei mantingué una actitud constitucionalment correcta, car envià una carta on s'informava dels vots aconseguits per determinats magistrats. El candidat que semblava tenir les preferències de bona part del món judicial era el doctor Francesc Fort, que assolí la respectable quantitat de quinze vots, seguit pel doctor Montserrat Guardiola, amb 10, i finalment el doctor Carrera, amb només cinc vots.

Malgrat aquestes propostes força assenyades, hi hagué l'esmentada disparitat de criteris en el si del Consell d'Aragó. El regent Terça, per exemple, s'inclinà sense cap mena de dubtes pel doctor Montserrat Guardiola,

18. *Ibidem*.

que apareix en segon lloc de la llista. Creu que és el jutge més adient perquè ha exercit durant sis anys a Lleida i per haver assolit també una dilatada experiència al servei dels diferents bisbes de Barcelona. Aquesta competència professional es veia reforçada als ulls del doctor i regent Terça per la seva dignitat de cavaller, fet que reforçava la seva posició social, car hem de tenir molt present que la gran majoria dels magistrats anhelà l'ennobliment social, com ha estudiat entre d'altres Pere Molas.

En canvi, els regents Sapena i Campi creien que el doctor Francesc Fort era el magistrat a considerar. Per a ambdós, el fet de ser el més votat ja era un fet rellevant que calia tenir molt en compte. També tenien molt present que el mateix duc de Terranova valorava el doctor Francesc Fort. I per tots aquests motius no dubtaren a considerar-lo com el candidat més adient. Aquesta disparitat de criteris, que si la comparem amb altres consultes analitzades al llarg de la història foral de la Reial Audiència és moderada, per no dir que molt civilitzada, no és tal quan es tracta de valorar el doctor Carrera. Aquí tothom coincideix que, professionalment, està lluny dels seus col·legues, però el seu principal inconvenient seria que és una persona molt propera i massa vinculada al duc de Cardona, de qui fou advocat. El monarca, emperò, fou sensible a l'argumentació del duc de Terranova i optà al final pel doctor Jeroni Planes, que anys després continuà la seva carrera ascendent quan fou designat oïdor de la Sala tercera en substitució del doctor Pedro Balle.¹⁹

Les dificultats per a un correcte funcionament de la justícia a Catalunya: l'actuació del doctor Francesc Puig

L'exercici de la justícia, en afectar, com és natural, tot un conjunt d'interessos dispars, podia provocar en determinats moments importants tensions, que assolien nivells insospitats si l'actuació d'un determinat magistrat provocava una rècula de sospites. Això succeí a la darrerria del regnat de Felip II en la persona del doctor Francesc Puig, personatge que concentrava en la seva persona el càrrec de regent de la tresoreria amb el d'oïdor de la Sala tercera de la Reial Audiència catalana.

La Diputació del General denuncia clarament el que considera un capteniment escandalós d'aquest magistrat per diferents motius. Davant d'a-

19. Hom pot seguir amb tot detall el procés a ACA, CA, llig. 261, doc. núm. 12.

questa situació tan compromesa, el Consell d'Aragó es veu obligat a intervenir en l'afer plantejat pels diputats. En primer lloc, els diputats consideren que hi ha una òbvia incompatibilitat entre l'ofici de regent la tresoreria i de doctor de la Reial Audiència del Principat, car consideren que la seva cobdícia no té límits. Aquest fet s'ha comprovat amb facilitat perquè «[...] *ha procurat en aumentar saazienda valent-se de tots Los medis que ha pogut com a persona que recelava que Li avíem de llevar Lo officio y ses culpes lo acusaven per Lo qual en totes les occasions que pogué se valgué del diner de la thesoreria perquè per mans de un amic que tenie [...] ha empleat diversos diners en heretats y altres coses del mateix diner de la Thesoreria y se ha vist en arrisc de perdre cantitat de més de dos mil Ducats per diferir-li La paga de aquels Lo mateix Cerdania* [l'individu amb qui tenia tractes] *del qual lo dit mr. Puig avie confiat*». La Diputació, en redactar aquestes línies, demostra tenir un coneixement força rellevant de les pràctiques financeres del doctor Francesc Puig, que apareix com un jutge que no té cap escrúpol per dur a terme malversació de fons, ja que segons la Diputació del General «[...] *fa part secreta pera él, y altra part pública pera la Thesoreria* [...]».

Potser és encara pitjor l'acusació que se li fa d'haver, no només augmentat les seves propietats a Sant Boi de Llobregat i comarca mitjançant ingressos il·lícits, sinó d'haver coaccionat els pagesos de la zona en la seva condició de jutge per aconseguir un nombre major de finques a l'esmentada comarca. Però encara era pitjor la denúncia que féu córrer la mateixa Diputació sobre la seva desordenada vida, la qual cosa explica la poca dedicació a la seva professió. Tots aquests entreteniments «[...] *Li donaven lloc pera estudiar ni veure ningun procés ni negoci que per ses mans pasàs, sabie ni podie ordenar en cara que volgués una sentència ans bé pera que Les y ordenen y encaminen se val de amichs seus*». Totes aquestes disbauxes, si ens hem de refiar de la documentació, eren més que públiques i fins i tot se'l coneixia per «*senyor malvasia*» pels seus excessos alcohòlics.

Més enllà d'aquestes denúncies, més o menys anecdòtiques, n'hi havia d'altres que encara tenien una major incidència social. En aquesta mateixa època, el bandolerisme, amb tota la seva complexitat inherent, era un dels problemes més punyents del Principat. I el doctor Francesc Puig s'implicà a fons quan es declarà «*cadell*», facció que, segons els denunciants, era «[...] *molt en desserverey de VMt. y en notable dany de la generalitat y benefici públic de Cath^a ha introduït en la ciutat de Barcelona cosa que si no de pocs anys ensà no se ere vista*». El seu comportament ha estat, doncs, molt perjudicial, car ha ajudat determinats amics seus, com ara el batlle d'Alós,

que encapçalava unes quadrilles de bandolers que assoliren una força realment inesperada per tot el país. Això obligà determinats nobles i veguers a finançar amb els seus propis recursos una força que pogués restaurar l'ordre social posat en perill per aquests bandolers.

L'agressivitat que palesava sovint el doctor Francesc Puig havia de ser un altre motiu de preocupació per a la Corona, car afectava la bona administració de la justícia i l'interès del reial patrimoni. Maltractava de paraula els advocats que treballen a la Reial Audiència i «[...] *à hu dels anant a tractar de una composició li digué la pagàs del diner que avie injustament guanyat y li avie donat lo lladre de don Grau de Cruïlles, y que el ere estat ocasió de detenir-li y aver-li allargada La causa, y ques desengañàs que de vuy avant ningun Cavaller vendrie a la presó que promptament no li llevasen lo cap [...]*». Aquestes amenaces anaven acompanyades, sempre segons la mateixa font, de comentaris de molt mal gust sobre la fidelitat dels seus cònjuges, bo i contribuint a crear una atmosfera molt tensa a la Reial Audiència.

La casuística emprada pels representants de la Diputació del General contra el doctor Francesc Puig ha estat exhaustiva i no ha deixat pràcticament cap aspecte oblidat de la seva problemàtica personalitat. Fins i tot afirmaren explícitament que determinats membres del Consell d'Aragó estaven atemorits i oprimits pel magistrat en qüestió. Acusacions tan greus tingueren una acció limitada perquè el doctor Francesc Puig, de la Sala tercera, morí pocs anys després, la qual cosa impedí que totes aquestes acusacions, en cas de ser plenament demostrades, haguessin posat punt i final a la seva carrera.²⁰

Els oficials encarregats de l'ordre públic

Com ja sabem, la justícia reial disposava d'uns pocs algtzirs encarregats de garantir aquest ordre públic al Principat. En realitat eren només quatre, dos dels quals tenien la condició d'ordinaris i els altres dos, d'extraordinaris.²¹ No eren uns càrrecs fàcils d'exercir per la seva òbvia perillositat. A aquest inconvenient s'afegia una retribució no gaire atractiva.

20. Tota la informació recollida sobre aquest cas es troba també a ACA, CA, llig. 265, doc. núm. 15. Consulta efectuada l'any 1595.

21. Víctor FERRO, *El dret públic català. Les institucions a Catalunya fins al decret de Nova Planta*, Vic: ed. EUMO, 1987, p. 77.

La provisió d'aquests oficis no era sempre fàcil, perquè el titular acostumava a intentar col·locar un candidat seu quan pretenia deixar-lo. Això succeí, per exemple, en el moment en què Lluís Salavardeña, aleshores algtzir ordinari, pretenia que Jeroni Sayol fos el seu substitut en el càrrec, previ pagament concertat entre ambdós personatges. Pretensió que tenia el vistiplau del duc de Terranova, virrei en aquelles dates. L'inesperat traspàs de Jeroni Sayol complicà la situació i hom suggereix que Benet Pons seria la persona adient per exercir l'ofici d'algtzir ordinari del Principat, el qual sols hauria de compensar econòmicament els hereus del difunt. Era un oficial que ja havia destacat prèviament en els oficis de veguer i sotsveguer de Barcelona. Totes aquestes circumstàncies justificaren que finalment aconseguís aquest ofici.²²

Per bé que la substitució semblava ben plantejada, sobretot si tenim present que s'arriba a l'acord d'indemnitzar els hereus del traspasat Jeroni Sayol, la inesperada reclamació de l'ofici per Lluís Salavardeña enrarí, i molt, l'ambient. El comte de Miranda, nou virrei de Catalunya, explica amb detall el procés que seguí Lluís Salavardeña, que afirmà que «[...] *el sayol no le avía dado cosa ninguna por el officio, y que por esta causa no se le podía quitar, porque aunque avía hecho poder para renunciarle, quando se puso en su cabeça, no se dudó del y assí tuvo defecto el privilegio que se despachó [...]*». Aquesta argumentació fou acceptada per la justícia i aconseguí retenir la titularitat de l'ofici. Com a conseqüència d'aquesta decisió, el que havia estat titular fins aleshores, em refereixo a Benet Pons, es veié desplaçat d'aquest càrrec després d'haver-lo exercit durant dos anys i sense haver rebut els cinc-cents ducats que pagà en el seu moment.

Aquesta mesura no estabilitzà de forma definitiva l'afer, sinó que el mateix comte de Miranda, al cap de poc d'aquest enrenou, tornà a plantejar la necessitat de buscar un substitut per la incompetència de Lluís Salavardeña, el qual no podia exercir el seu ofici per haver contret uns elevats deutes que li impedièren àdhuc aparèixer en públic. El virrei insisteix en la necessitat de trobar ràpidament una sortida a aquesta situació, tenint en compte que només hi ha dos algtzirs ordinaris, com ja hem comentat abans. Suggereix que per desbloquejar definitivament aquesta situació s'hauria de cercar un candidat que a més de ser competent estigués dispo-

22. Aquestes dades es poden consultar a ACA, CA, llig. 261, doc. núm. 5. Consulta efectuada el 30 d'agost de 1581. També cal tenir present la informació que es recull al llig. 261, doc. núm. 123.

sat a indemnitzar Lluís Salavardeña amb dos-cents ducats de renda. I, segons el comte de Miranda, la persona que podria donar la talla seria Fluvià, que havia estat conseller del Consell de Cent barceloní.

Les pretensions del virrei irritaren especialment, com no podia ser altrament, l'anterior beneficiari, és a dir, Benet Pons. Creu que en haver-lo exercit correctament durant dos anys hauria d'haver estat més que suficient per reintegrar-li l'ofici un altre cop. I si es refusa la seva petició demana que li restitueixin els cinc-cents ducats que pagà als hereus del difunt Jeroni Sayol, quantitat que s'hauria de completar amb una ajuda econòmica per compensar la pèrdua de poder adquisitiu. De totes maneres, la sort ja estava decidida i poca cosa podia fer de més per intentar reconduir el parer del virrei, molt valorat pel monarca en aquells moments.

Uns anys més tard es produí una situació semblant quan Fadrique Pol, també algtzír ordinari del Principat, demanà al monarca que el substituís per la seva avançada edat i que el rei nomenés la persona que considerés més adient al càrrec, però que també acceptaria que Felip II li concedís la facultat de nomenar successor. De totes maneres, el seu interès principal seria assegurar-se una pensió a canvi de renunciar a l'ofici. La Corona no es mostra partidària d'atorgar aquest càrrec, perquè no vol que aquest ofici per la seva importància estigui sotmès a la pràctica de la venalitat. Accepta, això sí, tenir en compte la petició d'una pensió per a l'actual titular del càrrec, però prefereix que el seu successor sigui escollit seguint els mecanismes previstos i, per tant, proposa al virrei que avalui la situació i que proposi nous candidats.

El virrei confirma que ja no és la persona adient per fer front a les responsabilitats d'algtzír ordinari, fet ja conegut des de les darreres corts. Com a possibles successors proposa, en primer lloc, Lluís Gualbes, cavaller pertanyent a una de les famílies destacades del país, i també té en compte Pere de Peguera, veguer de Vic. Més enllà d'aquesta proposta virregnal, també cal tenir present que el veguer de Cervera, Agustí de Bardaxí, que comptava amb el suport que podia ser decisiu del Consell d'Aragó, demanà aquest ofici. El Consell també era del parer que s'havia de concedir a Fadrique Pol una pensió suficient i suggereix la quantitat de cent cinquanta lliures de renda anual sobre la procuració reial de Mallorca.²³ La inesperada mort d'Agustí de Bardaxí, que al final també gaudia del vistiplau del duc

23. Les circumstàncies que envoltaren aquest cas es troben a ACA, CA, llig. doc. núm. 132. Consulta efectuada el 7 d'agost de 1593.

de Maqueda, obligà a un replantejament de la situació. Tant el Consell d'Aragó com el virrei coincidiren en la idoneïtat d'Onofre Pons.²⁴

Aquesta dinàmica no era exclusiva dels algtzirs ordinaris, sinó que la situació es reproduïa idènticament en els extraordinaris. A la darrerria del Cinc-cents, Miquel Montagut i Valgornera, un d'aquests dos algtzirs extraordinaris, demana poder nomenar el seu successor perquè té, com en tants altres casos, una edat avançada. La seva trajectòria era certament rellevant, car havia lluitat a Itàlia i també havia pres part en la important rebel·lió de les Alpujarres, on resultà ferit a les cames. El Consell d'Aragó veu amb bons ulls les seves intencions, la qual cosa sempre facilitava el camí amb la necessària col·laboració del virrei.²⁵

Conclusions

Al llarg d'aquest article, s'han tingut en compte tots aquells aspectes cabdals de l'administració de justícia a Catalunya durant bona part del regnat de Felip II. Fou un període molt important, car s'adoptaren una sèrie de mesures que afaïçonaren la Reial Audiència durant l'època foral. Afirmació que no ens ha de fer oblidar la rellevància de les Corts de 1599, que foren les darreres que es clausuraren oficialment sota els Àustries.

Durant les diferents Corts celebrades en aquest regnat es prengueren mesures de tota mena relatives a aquesta alta institució judicial, però algunes foren especialment rellevants i, entre aquestes, cal tenir molt present la que propicià la desaparició del Consell criminal i la creació de la Sala tercera, la qual sols existí a la Reial Audiència catalana.

Però més enllà de saber quins foren els magistrats que formaren part d'aquests organismes judicials, hom ha estudiat els criteris de selecció, posant especial èmfasi en el paper destacat dels virreis de torn del Principat i del sempre influent Consell d'Aragó. Hem vist com el Consell tenia sovint la preocupació d'evitar el possible descontentament dels jutges de cort si veïen la seva promoció a les sales civils avortada sistemàticament. Hem àdhuc dedicat dos apartats a l'anàlisi exhaustiva de les tensions que generava el procés de selecció de personal. D'una banda, hem pogut copsar el fort enfrontament entre el duc de Maqueda i el Consell d'Aragó a

24. ACA, CA, llig. 265, doc. núm. 96. Consulta efectuada el 29 d'agost de 1593.

25. ACA, CA, llig. 265, doc. núm. 60. Consulta efectuada el 24 de febrer de 1598.

l'hora de confirmar determinats nomenaments claus per al funcionament de la Reial Audiència. En tot aquest procés, es palesa la manca d'un criteri estable a l'hora de confeccionar les ternes, les quals es basaven més en les relacions personals que en les qualitats professionals. A voltes, aquesta manca d'unanimitat es dona dins del mateix Consell d'Aragó, quan en una determinada consulta s'emeten un seguit de vots particulars. La documentació trobada no ens presenta grans conflictes, la qual cosa no treu que en algun determinat moment es donés aquest fenomen, però que no assolí la complexitat d'altres ocasions.

Si aquests conflictes formen part de la dinàmica «normal» de la Reial Audiència, tampoc no hem trobat diferències pel que fa a l'experiència professional prèvia per formar-ne part. Haver exercit determinats càrrecs continuà essent un passaport per ingressar en l'alta institució judicial. Així, doncs, es valorava el temps passat en una de les assessories de la Batllia catalana o de la Capitanía General del Principat. Altres oficis, com ara jutge de reclams o advocat de pobres, també podien ser útils, però una mica menys. Un cop a dins, les dificultats continuaven, car no sempre era fàcil accedir a una de les dues sales civils. En realitat, tot depenia de la xarxa de relacions personals i de les vacants disponibles en determinats moments. I les denúncies que experimentaren alguns magistrats, com en el cas del doctor Francesc Puig, demostren que sempre era necessari mantenir la Reial Audiència a una estreta vigilància.

La casuística no s'exhaureix en l'estudi de les vicissituds viscudes pels magistrats, sinó que aquestes també s'han de tenir en compte quan estudiem altres càrrecs igualment importants per al bon funcionament de la justícia catalana. Els algtzirs, fossin ordinaris o extraordinaris, preocupaven també la Corona. La substitució de llurs titulars, normalment ja d'edat avançada, plantejava interrogants de pes. Felip II, en algun cas, ja havia manifestat el seu desig que la substitució dels titulars no impliqués la pràctica de la venalitat. Almenys en teoria, es desitjava que els nous responsables de l'ordre públic fossin persones preparades i que s'haguessin de sotmetre al procés de selecció legalment previst.

Si sospesem tots els factors que hem anat esmentant en els darrers paràgrafs, ens adonarem que no fou mai fàcil cercar nous titulars, tant pel que fa als magistrats com als oficis que havien de col·laborar amb ells per assegurar una justícia mínimament eficaç. Problemàtica que encara s'engrandia més si hom té en compte els assessors del Governador i els seus algtzirs, car ells tenien per suposat un paper gens menyspreable d'assegurar que la justícia funcionés mínimament bé a casa nostra.